GROUP VAN VOOREN
FANTASTIC SOIL SURVEY EXPERTISE

Archeologienota
Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem
Gent – Patershol

Programma van Maatregelen

Ons kenmerk :	ORTEC2501482
Kenmerk initiatiefnemer :	PHG24
Auteurs :	Simon Jansen Ward Decramer Alexander Doucet
Datum verslag :	19 december 2025
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2025I114
Wettelijk depot :	D/2025/15.001/135

Terra Engineering & Consultancy nv | Industriepark Rosteyne 1 | 9060 Zelzate - Belgium | T. +32 9 324 81 18
Vestiging Sint-Truiden: | Fabriekstraat 34 | 3800 Sint-Truiden - Belgium | T. +32 9 326 86 30
www.groupvanvooren.com | info@groupvanvooren.com

GROUP VAN VOOREN
FANTASTIC SOIL SURVEY EXPERTISE

verslagnummer	: ORTEC2501482
aantal blz.	: 26
blz. nummer	: 2

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1775; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:
Simon Jansen
Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)
Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: : D/2025/15.001/135

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen 4
1 Beschrijvend gedeelte 4
1.1 Administratieve gegevens 4
2 Gemotiveerd advies 7
3 Programma van maatregelen voor een archeologische opgraving 15
3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen 15
3.2 Onderzoeksmethode en -strategie 16
3.3 Bewaring en deponering van het archeologisch ensemble 21
3.4 Criteria ter behaling van het onderzoeksdoel 21
3.5 Criteria voor afwijkende onderzoekshandelingen 21
3.6 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk 21
3.7 Risicoanalyse en remediëring 21
4 Programma van maatregelen voor een behoud *in situ* en voor een werfbegeleiding 22
4.1 Doelstelling 22
4.2 Onderzoekstechniek en -strategie van de werfbegeleiding 24
Ondertekening 26

Deel 2: Programma van maatregelen

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2025I114 (bureauonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	**Provincie:** Oost-Vlaanderen **Gemeente:** Gent **Adres:** Patershol; Drongenhof, Kaatsspelplein, Plotersgracht, Rodekoningstraat (Fig. 1.1)
Kadastrale gegevens	Gent, afdeling 1, sectie A, percelen, 0780, 0778L, 740D, 740C, 740B, 711K, 711L, 711P, 711N, 711M, 693G, 693F, 693E, 693D, 534A.
Bounding Box	Punt 1: X = 104702, Y 194399 Punt 2: X = 104720, Y = 194418
Oppervlakte projectgebied **(binnen een archeologische zone)**	922 m² 248m² 597 m² 439 m² 151m² Exclusief Zwaanstraat 7 = 1 895 m²
Einddatum bureauonderzoek	19 december 2025
Relevante termen[1]	Gent; Patershol; historische wijk; historisch stadscentrum; vastgestelde archeologische zone; Middeleeuwen; Nieuwe Tijd; Nieuwste tijd.
Bebouwde zones	Alle deelzones zijn bebouwd met rijwoningen. De woningen hebben een achterliggende tuinzone met gedeeltelijke terrasverharding. De site aan Drongenhof is quasi volledig onderkelderd.

[1] https://thesaurus.onroerenderfgoed.be

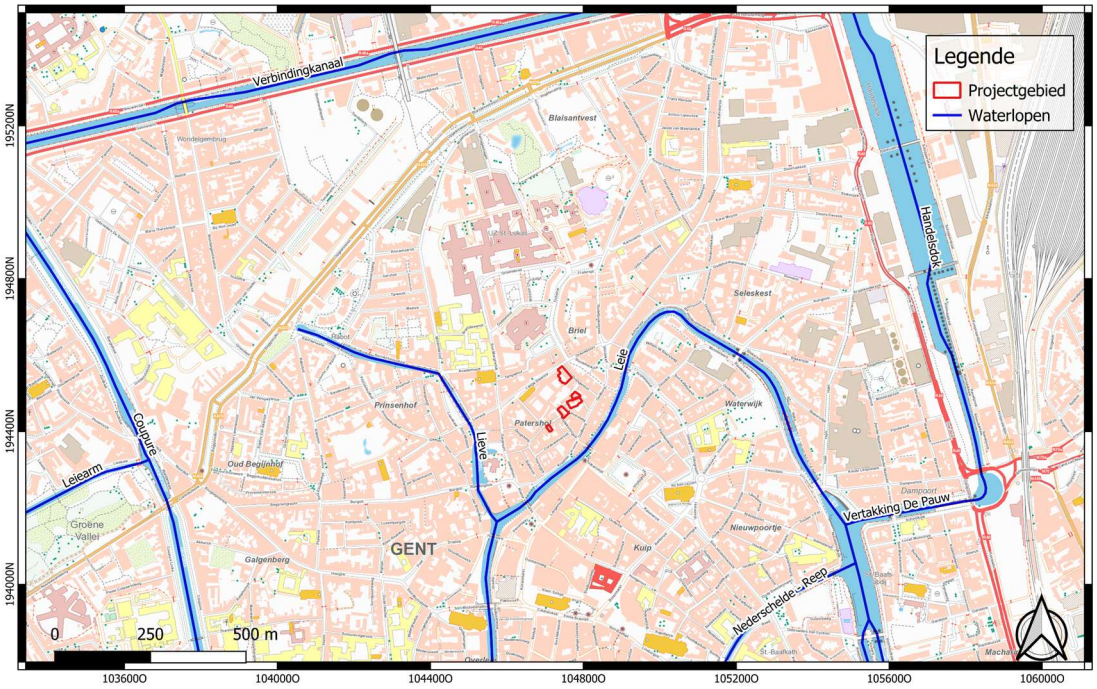

GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025I114 Datum aanmaak plan: 03-12-2025 Bron: NGI Digitaliseerder: S. Jansen	Project: Gent - Patershol Bijlage nr.: 01 Plan: Topografische kaart 2017 Schaal: 1/10000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Fig. 2.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

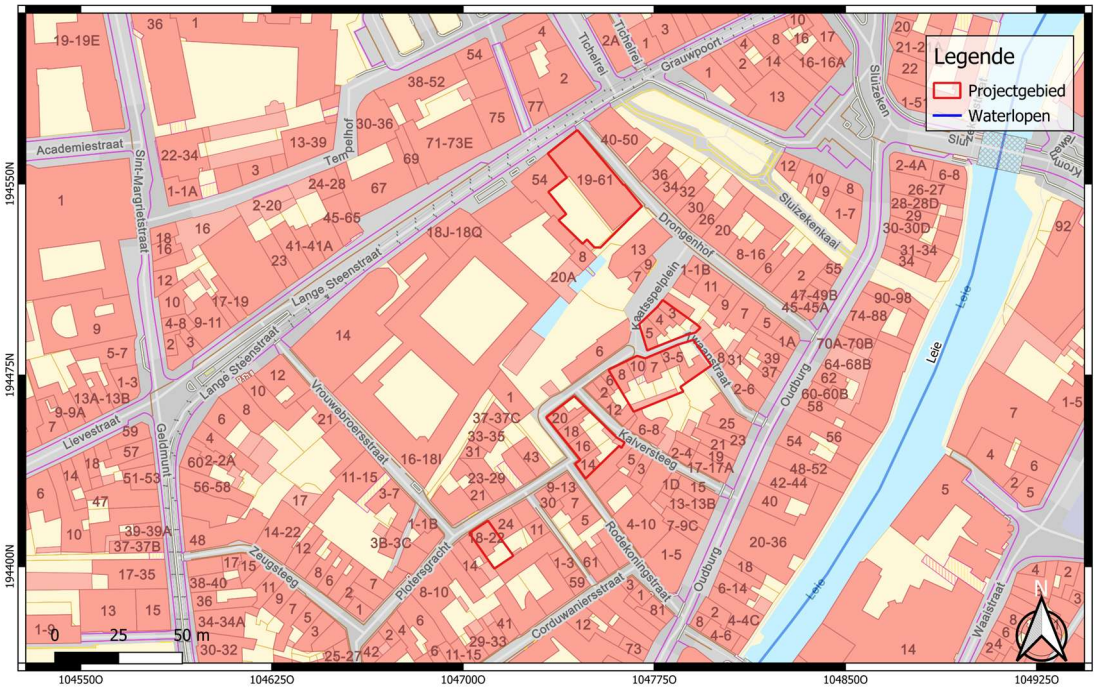

GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025I114 Datum aanmaak plan: 03-12-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: S. Jansen	Project: Gent - Patershol Bijlage nr.: 02 Plan: Kadaster Schaal: 1/1500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Fig. 2.2: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 2.3: Meest recente luchtfoto (2024) met situering van het projectgebied – detail noordelijke zone (© AGIV).

Fig. 2.4: Meest recente luchtfoto (2024) met situering van het projectgebied – detail centrale zone (© AGIV).

Fig. 2.5: Meest recente luchtfoto (2024) met situering van het projectgebied – detail zuidelijke zone (© AGIV).

2 Gemotiveerd advies

Het projectgebied ligt in het historische centrum van Gent, meer bepaald in het Patershol, één van de oudste en archeologisch meest waardevolle stadswijken. Het gebied omvat vijf deelzones die samen circa 1 895 m² beslaan en zich situeren tussen de Lange Steenstraat, Drongenhof, Kaatsspelplein, Trommelstraat, Rodekoningstraat en Plotersgracht. Het terrein ligt in de onmiddellijke nabijheid van het Gravensteen en tussen twee historisch bepalende waterlopen: de Leie en de Lieve.

Geomorfologisch bevindt het projectgebied zich in de Vlaamse Vallei, op een gemiddeld niveau van ca. 7,5 m TAW. De ondergrond bestaat uit tertiaire afzettingen van de Formatie van Gent, afgedekt door een complexe quartaire opbouw van Weichseliaanse eolische zanden en fluviatiele afzettingen, met lokaal Holoceense insnijdingen. Door de intense stedelijke bebouwing is de natuurlijke bodemopbouw sterk verstoord en nauwelijks afleesbaar via bodemkaarten. Het bevindt zich ter hoogte van een ecologische gradiëntenzone, wat een interessante locatie is voor het aantreffen van eventueel prehistorisch materiaal of bewaarde paleobodems. Door de sterke bewoningsgeschiedenis en vele bodemroerende werken in het verleden, is de kans op het aantreffen van bewaarde historische bodemsequenties of dergelijken – hoewel bestaande – echter eerder aan de lage kant.

Het projectgebied maakt deel uit van de oudste stedelijke kern van Gent, die zich ontwikkelde rond de waterlopen en het grafelijk machtscentrum. Hoewel menselijke aanwezigheid in Gent teruggaat tot het Mesolithicum, is voor het Patershol vooral bewoning vanaf de 12de eeuw archeologisch aantoonbaar. De wijk ontstond in de schaduw van het grafelijk *castrum* (Oudburg) en het latere Gravensteen en kende een sterke ambachtelijke invulling, onder meer met lederbewerking, wat weerspiegeld wordt in historische toponiemen.

Doorheen de Middeleeuwen bleef het Patershol een dichtbebouwde wijk met een fijnmazig stratenpatroon dat tot vandaag grotendeels intact bleef. Vanaf de 17de en 18de eeuw vestigden zich er magistraten en welgestelde burgers, wat resulteerde in de bouw van stenen herenhuizen en grotere bouwkundige ensembles, waaronder kloosters en refugia zoals het Caermersklooster en het Drongenhof. Tegelijk bleef de wijk gekenmerkt door kleinschalige woningen.

In de 19de eeuw leidde industrialisatie tot een sterke verdichting en verkaveling van tuinen en binnenplaatsen, met beluiken en arbeidershuisvesting als gevolg. Na een periode van sociaal en bouwkundig verval in de 20ste eeuw werd het Patershol vanaf het einde van de jaren 1970 actief herwaardeerd. In 1982 werd het officieel aangeduid als herwaarderingsgebied, wat leidde tot restauraties en een hernieuwde woonfunctie.

Cartografisch onderzoek toont aan dat binnen de projectzones reeds vanaf de 16de eeuw bebouwing aanwezig was, maar het archeologisch bodemarchief toont aan dat de vondsten teruggaan tot de Volle Middeleeuwen. Historische kaarten en luchtfoto's bevestigen een lange continuïteit van bebouwing, met beperkte onderbrekingen in de 20ste eeuw (onder meer tijdelijke parkings). Waterstructuren zoals de Plotersgracht bleven tot in de 19de eeuw open en werden pas later gedempt.

Archeologische vondsten uit de omgeving tonen aan dat het projectgebied zich bevindt in één van de archeologisch meest waardevolle zones van Gent. Binnen en rond de projectcontouren zijn meerdere beschermde stadsgezichten en bouwkundige erfgoedobjecten aanwezig, waaronder het 16de-eeuwse refugiehuis van de abdij van Drongen.
Eerder archeologisch en bouwhistorisch onderzoek wijst op een langdurig en intens gebruik van enkele van deze terreinen vanaf minstens de 12de eeuw. Daarbij werden bewonings- en ambachtelijke sporen, ophogingslagen, muurresten en afvalkuilen uit de Volle en Late Middeleeuwen tot de Vroegmoderne periode aangetroffen, met aanwijzingen voor onder meer lederbewerking en lokale keramiekproductie. Ook in de centrale zones en langs de Plotersgracht werden Middeleeuwse en Postmiddeleeuwse bewonings- en constructiesporen vastgesteld. Samen bevestigen deze gegevens de zeer hoge archeologische potentie van het projectgebied.

De verzamelde aardkundige, historische en archeologisch gegevens leiden tot de conclusie dat ter hoogte van de projectgebieden ter hoogte van het Kaatsspelplein, de Trommelstraat, de Rodekoningstraat en Plotersgracht een hoog archeologisch potentieel geldt. Archeologische onderzoeken in de jaren '80-'90 wijzen op een zeer **hoge verwachting en aanwezigheidspotentieel van muurstructuren, bodemsporen en vondstmateriaal die minstens teruggaan tot de Volle Middeleeuwen (12de eeuw)**, maar gelet op het feit dat dit een van de oudste stadswijken is, zijn ook **oudere waarden te verwachten uit de 9de-11de eeuw**. De historische kaarten tonen een continue bebouwing vanaf minstens de 16de eeuw, maar het historiografisch en archeologisch onderzoek wijzen dus op een bodemarchief dat aanzienlijk ouder is. De archeologische verwachting gaat hierbij uit naar typische stadsbewoningssporen zoals beerputten, waterputten, afvalkuilen etc. Er is niet direct een verwachting voor artisanale activiteiten. Bovendien is er ter hoogte van de aanwezige tuinzones een **relatief goed bewaard bodemarchief** te verwachten. Er zijn namelijk geen directe indicaties die het tegendeel aantonen inzake de conservatiefactoren. Alles wijst op een zeer hoog archeologisch potentieel met mogelijk een zeer grote kennis- en datawinst.

Het tegendeel geldt voor het noordelijke projectgebied aan het **Drongenhof**. Hier wordt geen verder onderzoek geadviseerd vermits hier reeds een ondergrondse parkeergarage aanwezig is die zelfs tot buiten het perceel reikt. Hier wordt een **afwezig bodemarchief verwacht tot een diepte van 3,5 m-mv.**

Bovendien worden **geen werkzaamheden gepland ter hoogte van Zwaanstraat 7**, welk perceel ook wordt uitgesloten van vervolgonderzoek.

De geplande werken bestaan zowel uit werkzaamheden die weinig tot geen nieuwe verstorende impact zullen hebben als werkzaamheden die ten opzichte van de huidige situatie een reële dreiging vormen voor het aanwezige bodemarchief. De bodemingrepen van de **renovatiewerken** binnen de woonhuizen die enige archeologische relevantie hebben, betreft het uitbreken van de bestaande vloerplaten en het terug aanbrengen van een nieuwe vloerplaat. Dit wordt beschouwd als **een nuloperatie. Desalniettemin kan een eventuele bedreiging van het bodemarchief niet uitgesloten worden waardoor er een behoud *in situ* wordt geadviseerd voor alle woningen vanaf de onderkant van de bestaande vloerplaat.**

De **uitbreidingen van de woonkamers/keukens** aan de huizen die variëren van 9 tot 18 m² worden beschouwd als een potentiële dreiging van het aanwezig bodemarchief. De funderingen (45 cm-mv) zullen immers 10-20 cm dieper reiken dan de bestaande terrasverhardingen die voor de bouwwerken uitgebroken zullen worden. Hierbij wordt een buffer van minstens 30 cm bijgeteld waardoor er dient rekening gehouden te worden met 75 cm-mv aan potentiële verstoringen. **Deze locaties worden geselecteerd voor verder onderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving, met aanvullend een behoud *in situ* dat geldig is vanaf 75 cm-mv (diepte geplande werken + buffer).**

De aanleg van de 2 **wadi's** zullen reiken tot een diepte van 30 cm-mv met elk een oppervlakte van ca. 7,5 m². Er wordt hier geen buffer van 30 cm voorzien vermits dieper uitgraven de infiltratiecapaciteit zeer sterk kan beïnvloeden. Deze werken vormen een ten opzichte van de bestaande situatie een **nieuwe t.o.v. de huidige toestand voor het potentieel aanwezige** bodemarchief waardoor **deze locaties geselecteerd worden voor verder onderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving, met aanvullend een behoud *in situ* dat geldig is vanaf 30 cm-mv (diepte geplande werken).**

Erg **ingrijpend zullen de septische putten en rioleringsputten** zijn in de huidige tuinzones, met elk een verstoring tot minstens 1 m-mv over een oppervlakte die varieert van 7 tot 15 m². Hierbij behoren ook rioleringsbuizen die op een vorstvrije diepte aangelegd zullen worden. **Deze locaties worden geselecteerd voor verder onderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving, met aanvullend een behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv (diepte geplande werken + buffer van 30 cm). De locaties van de aan – en afvoerbuizen in de tuinzone** zullen gepaard gaan met een verstoring tot het vorstvrije niveau **(80 cm + 30 cm buffer).** Deze locaties behoren ook tot het archeologisch onderzoek

Gelet op het zeer hoog archeologisch potentieel en de reële dreiging van de geplande werken, wordt overheen de rest van de **tuinzones een vlakdekkende opgraving geadviseerd vanaf het maaiveldniveau tot 30 cm-mv**. Dit archeologisch onderzoek tot 30 cm-mv is noodzakelijk omdat een potentiële dreiging van het rijdend materieel en eventueel frezen en/of bewerken van de toplaag niet kan uitgesloten worden. Dezelfde maatregel is van toepassing op de locaties van de **huidige tuinbergingen én de toekomstige tuinbergingen, waar ook een opgraving van tot 50 cm-mv (diepte geplande werken + 30 cm buffer)**voorzien wordt. Bijkomend geldt voor de **volledige tuinzone, met uitzondering van de septische putten en regenwaterputten en de aanbouwlocaties, een behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv.**

Bij elk behoud *in situ*-advies dient een gepast aantal maatregelen voorzien te worden voor de handhaving en opvolging ervan.

Vermits de afwezigheid van archeologische waarden niet volledig kan uitgesloten worden, het kennis- en datapotentieel zeer hoog is en er een reële dreiging geldt voor het bodemarchief, is verder archeologisch

onderzoek en zijn bijkomende maatregelen noodzakelijk. De aard en complexiteit van zowel de geplande werkzaamheden als van de potentieel aanwezige archeologische waarden, laten niet toe om voorafgaand nog een vooronderzoek uit te voeren, waardoor er direct kan overgegaan worden naar vlakdekkend onderzoek en een behoud *in situ*. In het programma van maatregelen worden deze maatregelen gedetailleerd uitgewerkt.

Tabel 2.1: Samenvatting van geadviseerde maatregelen

Locatie	**Significante werkzaamheden**	**Omvang van dreiging**	**Advies**
Drongenhof	Uitbreiding en werkzaamheden in tuinzone	Geen	Vrijgave
Werken aan en binnen de woonhuizen	Renovatiewerken	Uitbraak bestaande vloer Opbouw nieuwe vloerfundering met vloerverwarming	Behoud *in situ* geldig vanaf de onderkant van bestaande vloerplaat.
Tuinzones, excl. onderstaande significante werkzaamheden	Algemene dreiging door rollend materieel en eventuele bewerking toplaag		Opgraving tot 30 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv
Kaatsspelplein ***Elk perceel***	Septische en/of regenwaterputten Riolering	Ca. 10 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 80 cm	Opgraving tot 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Opgraving tot 110 cm-mv. Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
	Berging	9 – 18 m² 10-20 cm-mv	Opgraving tot 50 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 50 cm-mv.
Trommelstraat	Aanbouw	12 en 13 m² Tot 45 cm-mv	Opgraving tot 75 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 75 cm-mv
Nr. 8 en 6	Septische en regenwaterputten Riolering	Ca. 10 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 60 cm	Opgraving tot 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Opgraving tot 110 cm-mv. Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
Elk perceel	Berging	9 – 18 m² 10-20 cm-mv	Opgraving tot 50 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 50 cm-mv.
	1 wadi	7,5 m² 30 cm-mv	Opgraving tot 30 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv.

Rodekoningstraat	Aanbouw	9 - 18 m² Tot 45 cm-mv	Opgraving tot 75 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 75 cm-mv
	Septische en regenwaterputten Riolering	Ca. 10 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 80 cm	Opgraving tot 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Opgraving tot 110 cm-mv. Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
	Berging	9 – 18 m² 10-20 cm-mv	Opgraving tot 50 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 50 cm-mv.
Plotersgracht	Septische en regenwaterputten Riolering	Ca. 15 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 80 cm	Opgraving tot 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Opgraving tot 110 cm-mv. Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
	1 wadi	Ca. 7 m² 30 cm-mv	Opgraving tot 30 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv.

GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025I114 Datum aanmaak plan: 19-12-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: W. Decramer	Project: Gent - Patershol Bijlage nr.: 52 Plan: Zones voor opgraving (zie verstoringsdieptes PVM) Schaal: 1/500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Fig. 2.6: Zones geselecteerd voor opgraving tot diverse niveaus (zie tabel 2.1) (© AGIV).

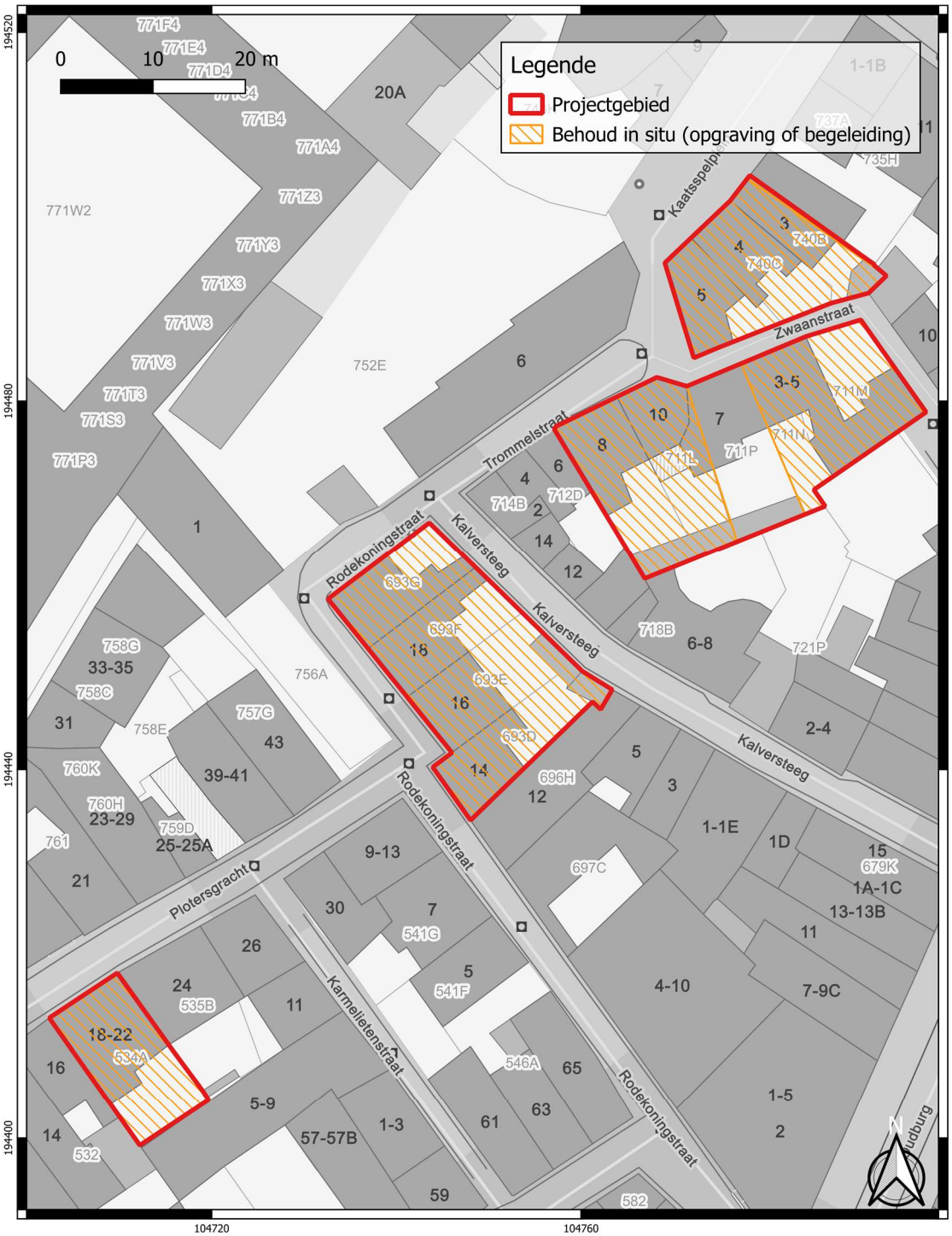

GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025I114 Datum aanmaak plan: 19-12-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: W. Decramer	Project: Gent - Patershol Bijlage nr.: 53 Plan: Zones behoud in situ (opgraving of werfbegeleiding) Schaal: 1/500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Fig. 2.7: Zones geselecteerd voor behoud in situ met bijkomende maatregelen (zie tabel 2.1) (© AGIV).

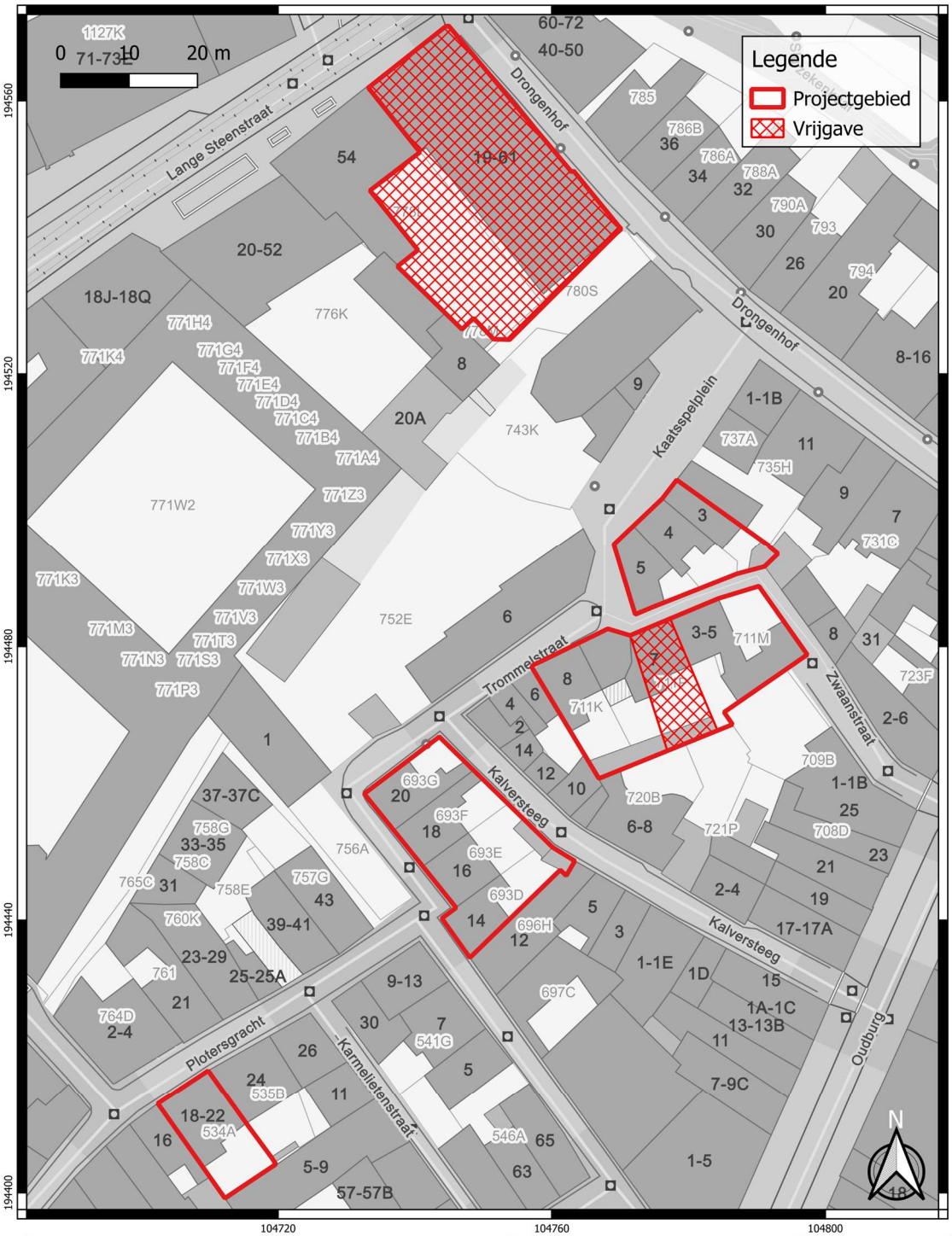

GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025I114 Datum aanmaak plan: 19-12-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: W. Decramer	Project: Gent - Patershol Bijlage nr.: 51 Plan: Uitgesloten van vervolgonderzoek Schaal: 1/675	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

Fig. 2.8: Zones geselecteerd voor vrijgave (zie tabel 2.1) (© AGIV).

3 Programma van maatregelen voor een archeologische opgraving

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van een archeologische opgraving is om kenniswinst te genereren over de geschiedenis van Balen en van de aanwezige, archeologische vindplaats. Ook kan het onderzoek een bijdrage leveren tot de slechte kennis van de Metaaltijden tot de Middeleeuwen in dit deel van de depressie van de Schijns-Nete.

De volgende onderzoeksvragen zijn van toepassing:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, …)?
- Is er een aard(bodem)kundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?
- Welke archeologisch relevante sporen zijn er aanwezig?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- In hoeverre kunnen gebouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de types plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Is er sprake van een fasering?
- Kan op basis van het sporenbestand bij de opgraving een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, …) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Wat is de omvang en de ruimtelijke structuur van de aangetroffen nederzetting? Gaat het om één of meerdere ervan en is er sprake van een fasering?
- Welke elementen omvatten de erven en hoe zijn ze gestructureerd?
- Op welke manier is de nederzetting en het omliggende landschap ingericht? Is er een directe relatie met het landschap?
- Zijn er op basis van botanisch onderzoek uitspraken te doen over de ontwikkeling van het landschap en de voedseleconomie? Zo ja, hoe verliepen deze ontwikkelingen?
- Kunnen de aangetroffen waarden in verband worden gebracht met de stadsontwikkeling van Gent en de stadsevolutie ter hoogte van het Patershol?
- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap met betrekking tot de onderzochte periodes? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit dezelfde periodes of wijzen de resultaten op een specifieke functie of omstandigheden binnen de nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja:
    - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
    - Wat is de omvang?
    - Komen er oversnijdingen voor?
    - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Tot welke vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?

- Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering van de nederzetting, de functie van de site, de materiële cultuur en de bestaanseconomie van de nederzetting?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Welke conserveringsmaatregelen moeten genomen worden om een goede bewaring en toekomstig onderzoek te garanderen?
- Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van de eventuele vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting over de fysieke en inhoudelijke kwaliteit ervan?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment zijn beantwoord.

3.2 Onderzoeksmethode en -strategie

Binnen het archeologisch traject wordt de keuze van de onderzoeksmethodes voor verder (voor)onderzoek (zonder en met ingreep) en het wel/niet uitvoeren van deze onderzoeken, gebaseerd op de volgende vier criteria:

1. Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-baten)?
2. Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
3. Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
4. Is het noodzakelijk om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-baten)?

Tabel 2.2: Afweging archeologische opgraving

Methode	**Nuttig en noodzakelijk**	**Motivering**
Archeologische opgraving	Ja	Op basis van de uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat er binnen het projectgebied zeer waarschijnlijk archeologische waarden te verwachten zijn die bedreigd zullen worden door de geplande werken. Bovendien bevat de aanwezige site een groot potentieel op kennisvermeerdering van de stadsontwikkeling ter hoogte van het Patershol en de historische stad Gent.
Behoud in situ	Ja	Vermits het uitgangspunt bij elk onderzoek behoud *in situ* omvat, zal het vlakdekkend archeologisch onderzoek zich beperken tot de geplande verstoringsdieptes + 30 cm buffer. De archeologische opgravingen zullen niet leiden tot een gehele afwezigheid van archeologische waarden. Er zullen effectief nog een waardevol bodemarchief aanwezig blijven. Om deze waarden te vrijwaren en het een set van maatregelen te voorzien ter bescherming van dit erfgoed, is een behoud *in situ* wenselijk en noodzakelijk.

Werfbegeleiding	Ja/nee	Indien het behoud *in situ* niet gehandhaafd kan worden en er overschrijdingen dreigen plaats te vinden, dient in overleg nauw met de erkend archeoloog en de stadsarcheologen van stad Gent, bekeken te worden of een werfbegeleiding of zelfs opgraving noodzakelijk is.

De archeologische vlakopgraving spreid zich uit over meerdere locaties, bestaande uit tuinzones achter woonhuizen. De betreffende woonhuizen maken deel uit van deze opdracht en vallen onder het behoud *in situ.*

De totale oppervlakte van het volledige vlakdekkende onderzoek hangt af van de handhaving van het behoud *in situ.* Het staat de erkend archeoloog vrij om de werkputten in te delen, rekening houdende met de praktische uitvoerbaarheid op het terrein en een maximum aan kenniswinst.

Het archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk 4.0, hoofdstuk 17: Opgraving sites met complexe verticale stratigrafie + hoofdstuk 19: Werfbegeleiding.

Voor de start van het onderzoek wordt er een melding uitgevoerd door de erkend archeoloog. Aangezien het gaat om een opgraving bij vergunningsplichtige ingrepen moet de erkende archeoloog geen aparte toelating aanvragen voor de opgraving aangezien die al vervat zit in de (archeologie)nota waar akte van genomen wordt. De erkende archeoloog informeert het agentschap wel over de aanvang van de opgraving. Deze melding gebeurt volgens artikel 5.4.10 en 5.4.18 van het onroerend erfgoeddecreet en de bijhorende bepalingen.

Aanleg vlakken

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er geen indicaties vast gesteld die wijzen op meerdere onderzoekvlakken. Het archeologisch vlak wordt machinaal uitgegraven door middel van een tandenloze graafbak van 2 m tot op het eerste leesbare archeologische niveau. De aanleg van de vlakken gebeurt zoals beschreven in de code van goede praktijk hoofdstuk 15.3.
Onafhankelijk van de resultaten van het steentijdtraject, dient alsnog bij het proper maken en opschaven van het grondvlak en de profielen aandacht besteed te worden aan de aanwezigheid van lithisch materiaal. Indien er een lithische artefactensite wordt geattesteerd, worden de artefacten in 3D ingemeten en wordt het materiaal na het veldwerk bekeken door een ervaringsdeskundige inzake lithische artefacten.

Vlakregistratie

De registratie van de vlakken gebeurt zoals aangegeven in hoofdstuk 15.4 van de Code van Goede Praktijk. De aangelegde vlakken en aangetroffen sporen werden gedocumenteerd door middel van overzichtsfoto's. Alle aangelegde werkputten, aangetroffen sporen, profielen en hoogtes werden ingemeten door middel van een GPS. Gebruik makend van een GIS omgeving worden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan. De resultaten van het onderzoek worden geïnventariseerd in sporen-, foto- en vondstenlijsten. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden.

Spoorbewerking en -registratie

Archeologische sporen dienen in coupe gefotografeerd en ingetekend te worden. De oriëntatie van de coupe wordt geregistreerd. De sporen worden na profielregistratie en staalname steeds in hun geheel uitgegraven. Structuren worden bijkomstig in hun geheel gefotografeerd zowel in vlak als in coupe. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de oriëntatie van de coupes. Kleinere sporen (o.a. greppels en paalkuilen) worden manueel uitgehaald. Diepe grachten en diepe kuilen of waterputten kunnen machinaal uitgegraven worden, eventueel met behulp van bronbemaling. Het machinaal verdiepen gebeurt in lagen van hoogstens 5 cm onder begeleiding van een archeoloog. Bij het aantreffen van opvallende vondstconcentraties of schijnbaar intacte recipiënten wordt manueel verder gewerkt. Vondsmateriaal wordt steeds stratigrafisch of per diepteniveau ingezameld. De spoorbewerking en registratie wordt uitgevoerd zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstuk 15.5.

Putwandprofielen

Verspreid over het terrein worden enkele profielwanden opgeschoond, teneinde een goed beeld te verkrijgen van de aanwezige bodemopbouw. Deze profielen worden gefotografeerd en ingetekend. Bij elk putwandprofiel wordt de absolute hoogte van de (archeologische) vlakken en van het maaiveld genomen en op plan gebracht. Voor alle andere aspecten wordt verwezen naar hoofdstuk 15.7 van de Code van Goede Praktijk. Voor de eisen gesteld aan het aardkundig onderzoek zelf wordt verwezen naar hoofdstuk 21 van de Code van Goede Praktijk.

Waterputten, beerputten, silo's, diepe afvalputten, grachten

Bij het aantreffen van waterputten, beerputten, silo's en/of diepe afvalputten wordt bijzondere aandacht besteed aan de monstername voor natuurwetenschappelijk onderzoek en dateringsonderzoek. Bij het couperen van waterputten wordt er zorg voor gedragen dat de volledige waterput met insteekkuil wordt gecoupeerd, rekening houdend met de wetgeving inzake veiligheid. Indien sprake van een bewaarde bekisting of stenen mantel, dient deze vrij gelegd te worden en in detail te worden geregistreerd. De ontgravingsdiepte overstijgt daarbij niet de toekomstige verstoringsdiepte.

Bij het couperen van beerputten, wordt de coupe op de kleinst mogelijk werkbare oppervlakte gezet opdat men de verschillende lagen goed kan onderscheiden en apart kan volgen. De bewaarde houten of stenen putstructuur zelf dient in detail geregistreerd te worden betreffende de constructiewijze, de situering van het stortgat en een eventuele fasering. De heropvulling van deze diepere sporen gebeurt conform de wetgeving rond bodemverzet en de afspraken met de opdrachtgever.

Muren en vloeren

Muren worden in detail gedocumenteerd in functie van de identificatie van fundering en opgaand muurwerk, bouwnaden en dergelijke meer. Van muren worden enkel de omtrek, bouwnaden en eventuele negatieve indrukken ingetekend. Baksteenformaten worden genoteerd (lengte x breedte x dikte). Muren worden in hun geheel en in delen volledig gefotografeerd, frontaal, met overlapping in de foto's. Van de mortel van elke niet dateerbare muur worden stalen genomen voor datering. Indien de mortel houtskool bevat, worden er vijf stalen genomen; hierbij wordt er op gelet dat de houtskool afkomstig is van jong hout. De stalen worden bij voorkeur genomen door een expert. Indien de mortel geen houtskool bevat, worden er minstens drie stalen genomen. Vloeren worden in detail gedocumenteerd in functie van gebruikssporen en resten van er op of in gebouwde constructies (binnenmuren, doorgangen, negatieve sporen, …). Vloeren worden minstens in hun geheel gefotografeerd. Bij een vloer met een bepaald patroon worden detailfoto's genomen met schaallat. Een

vloer met decoratieve tegels dient in detail te worden ingetekend en gefotografeerd. Deze tegels (ook de niet-decoratieve wanneer ze deel uitmaken van de decoratieve vloer) moeten gerecupereerd worden en krijgen een nummer dat op het detailplan wordt aangeduid. Bij de recuperatie van de tegels worden de nodige conservatiemaatregelen in acht genomen. Alle eco- en artefacten in een vleilaag worden ingezameld. Vloeren worden handmatig verwijderd.

Metaaldetectie

Zowel het aangelegde vlak als de storthopen worden met de metaaldetector geprospecteerd. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal gaf, worden aangeduid in de sporenlijst. Indien sporen metalen vondsten bevatten worden deze aangeduid en tijdens het couperen nauwkeurig met behulp van de metaaldetector onderzocht. Vondsten die ingezameld worden bij het aanleggen van het vlak en die niet aan een spoor toegeschreven kunnen worden, worden op het vlakplan aangeduid met een uniek vondstnummer. Stortvondsten worden algemeen verzameld. Ingezamelde metaalvondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal. De uitgebreide beschrijving voor het gebruik van metaaldetectie tijdens een opgraving wordt beschreven in hoofdstuk 15.6 van de code van goede praktijk.

Vondsten

Vondsten worden gescheiden ingezameld per spoor en per vondstcategorie. Bij het inzamelen wordt de compleetheid van inzamelen nagestreefd. Op basis van de specifieke situatie kan geopteerd worden om zones met vondsten in vakken, vlakken of zones in te zamelen, al dan niet gebruik makende van een zeef. Voor de gedetailleerde beschrijving van de behandeling van vondstmateriaal wordt verwezen naar hoofdstuk 15.6 in de Code van Goede Praktijk.

Natuurwetenschappelijk onderzoek

Teneinde de onderzoekvragen gedegen te beantwoorden en inzicht te krijgen in de aard en datering van de archeologische site en het omringende landschap dienen er tijdens het veldwerk staalnames te gebeuren. Van elke (**muur**)fase worden voldoende stalen genomen. Per archeologisch niveau wordt een minimum aan (bulk)stalen ingezameld conform de CGP 4.0. Elke waterput wordt bemonsterd, gewaardeerd en indien mogelijk geanalyseerd door middel van pollen, macroresten en ^{14}C. Indien de **waterputten** houten bekistingen opleveren, wordt er eveneens een dendrochronologische waardering en analyse uitgevoerd. Eventuele **graven** of grafmonumenten worden eveneens bemonsterd door ^{14}C, specialistisch onderzoek voor bot, etc.

Er is een hoge verwachting aan **beerputten**. Hier wordt een maximaal aan staalnamen uitgevoerd met oog op macroresten en eventueel lupiden onderzoek. Welke vondsten worden geselecteerd voor conservatie gebeurt in samenspraak tussen de erkend archeoloog, de veldwerkleider en de conservator. Onderstaande vermoedelijke hoeveelheden worden ingeschat om voldoende inzicht te verkrijgen in de archeologische site.

De veldwerkleider beslist op welke manier de staalname plaatsvindt. Indien noodzakelijk wordt een (externe) ervaringsdeskundige, specialist en/of natuurwetenschapper betrokken. De staalnamen op terrein en de verwerking ervan bij externe labo's gebeuren met uitgangspunt op het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Tijdens de verwerking wordt er eerst een assessment van de stalen gemaakt conform de bepalingen in de CGP 4.0. Ook bij de verwerking kan het noodzakelijk zijn reeds externen te consulteren.

Binnen deze specifieke stedelijke context houdt men rekening met palynologisch onderzoek, macrorestenonderzoek, 14C-dateringen, onderzoek op klein botmateriaal en dendrochronologisch onderzoek. In mindere mate, doch niet uitgesloten, kunnen OSL-dateringen en mortelanalyses ook aangewend worden.

Tabel 2.3: Inschatting staalname en conservatie	
	VH
Waardering en analyse	
^{14}C-datering houtskool	10
Dendrochronologie	5
Pollenanalyse	5
Macroresten	5
Archeozoölogie	10
OSL (optioneel)	1
Mortenanalyses (optioneel)	1
Conservatie	
Aardewerk	10
Metaal	10
Glas	10
Leer	10

Personeel

Voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek dient er minstens rekening gehouden te worden met de volgende bezetting:

- 1 erkend archeoloog (voltijds)
- 1 veldwerkleider (voltijds)
- 1 of 2 assistent-archeologen (voltijds)
- Aardkundige (deeltijds, bij de aanleg van de vlakken en voor het bestuderen van de bodemprofielen)
- Fysisch antropoloog (deeltijds, enkel bij aantreffen van begraving of inhumatie)
- Conservator (deeltijds, op afroep)
- Materiaaldeskundige (deeltijds, verspreid over enkele bezoeken per week en op afroep)

Archeologierapport

Na het veldwerk en de technische uitwerking wordt door de projectleider – zo nodig na specialistisch advies - een archeologierapport opgesteld volgens paragraaf 23.4 van de Code van Goede Praktijk. Hierin worden de bevindingen van het veldwerk samengevat en eventuele afwijkingen ten opzichte van de Archeologienota verantwoordt. Er wordt een voorstel gedaan voor nadere waardering en analyse van sporen, monsters en vondsten (waaronder laboratoriumonderzoek) en er wordt beargumenteerd welke vondsten en monsters niet bewaard (gedeponeerd) hoeven te worden. Er wordt een eerste selectie geformuleerd van welke vondsten in aanmerking komen voor conservering en zo nodig kan de methode en strategie hieromtrent aangepast worden. In het Archeologierapport wordt een voorstel gedaan voor de opzet van het eindrapport, waaronder de keuze van de te tekenen, te fotograferen en af te beelden objecten. Ten slotte wordt aangegeven in welke mate de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden en of voor de uitwerking gewijzigde of aanvullende onderzoeksvragen gesteld moeten worden.

3.3 Bewaring en deponering van het archeologisch ensemble

De resultaten van de opgraving, bestaande uit data, vondsten en het archeologische ensemble vormen samen met die van de archeologische vooronderzoeken één geheel en blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. Na afronding van het onderzoek kan dit ensemble overgedragen worden aan een de Zwarte Doos te Gent. Dit in overeenkomst met de opdrachtgever.

3.4 Criteria ter behaling van het onderzoeksdoel

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer het mogelijk is om op iedere onderzoeksvraag een sluitend, overzichtelijk en gedetailleerd antwoord te geven. Van het ogenblik dat dit mogelijk is, is er voldoende inzicht in de opbouw, de evolutie, het gebruik, de relatie en het historische kader van de vindplaats die binnen het plangebied is vastgesteld.

3.5 Criteria voor afwijkende onderzoekshandelingen

In het kader van veiligheid kunnen er afwijkende onderzoekshandelingen worden uitgevoerd. Dit wordt overlegd in samenspraak met de opdrachtgever en de veiligheidscoördinator en wordt uitvoerig beargumenteerd in de nota.

3.6 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien ven de Code van Goede Praktijk verwacht.

3.7 Risicoanalyse en remediëring

Vóór aanvang en tijdens de opgraving dienen maatregelen genomen te worden om de risico's voor archeologen te beperken. Zo dient vervuiling voor aanvang van de werken gemeld te worden door de opdrachtgever. Indien er vervuiling aanwezig is, dient onderzocht te worden of deze vervuiling de gezondheid kan schaden en welke maatregelen nodig zijn om de invloed op de archeologen te beperken.

4 Programma van maatregelen voor een behoud *in situ* en voor een werfbegeleiding

4.1 Doelstelling

Er dient een behoud *in situ* opgesteld te worden voor het terrein waar het aanwezig bodemarchief niet bedreigd wordt volgens de vooropgesteld geplande werkzaamheden.

- Het behoud *in situ* spreid zich zowel horizontaal als verticaal uit overheen diverse locaties en niveaus. Het principe hierachter is dat de geplande werkzaamheden + 30 cm buffer archeologisch onderzocht worden, en dat vanaf die ondergrens van + 30 cm buffer het behoud *in situ* van kracht is. Voor een samenvatting wordt verwezen naar tabel 2.4.
- Voor alle sloopwerkzaamheden geldt een behoud *in situ* vanaf de onderkant van de thans aanwezige verhardingen, funderingen, vloerniveaus etc. **De reden hiervoor is dat de sloopwerkzaamheden potentieel een gevaar vormen voor eventuele waarden onder de bestaande structuren**. De sloopwerken dienen daarom voorafgaand met de erkend archeoloog afgetoetst te worden om eventueel een begeleiding tijdens of een opvolging na de sloop uit te voeren. Dit met als doel het behoud *in situ*-advies te monitoren.
- Een potentiële bedreiging van het aanwezig erfgoed vindt plaats wanneer het eerste archeologisch niveau dreigt te worden aangesneden of wanneer een bovenliggende buffer van 30 cm niet gerespecteerd zal kunnen worden.
- Wanneer de archeologische opgraving en de werfbegeleiding hun maximale onderzoeksniveau bereikt hebben en het onderzoek stopt, worden de vlakken in de werkputten afgedekt met een geotextiel of landbouwfolie. Die geotextiel of landbouwfolie is noodzakelijk als maatregel om het onderliggend bodemarchief te beschermen
- Enkel de potentieel bedreigde zones dienen in dat geval alsnog archeologisch opgegraven te worden of kunnen onderzocht worden middels een werfbegeleiding. De archeologie krijgt hier wel voorrang op de geplande werken. Het uitgangspunt is dat er een maximaal aan sporen en andere waarden kan geregistreerd worden. **Sporen worden altijd in zijn volledigheid onderzocht (zowel horizontaal als verticaal).**
- Indien het behoud *in situ* niet gehandhaafd kan worden, dient overgegaan te worden op een **werfbegeleiding**. De CGP 4.0 voorziet hier immers de mogelijkheid tot: "Een werfbegeleiding kan de archeologische opgraving vervangen in de volgende situaties: 1. Indien de activiteit tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden in het kader van de opvolging van maatregelen voor behoud *in situ* en in kader van de sloop van ondergrondse constructies zonder archeologische waarde in voorbereiding van een opgraving."[2]
- Verder gaande op bovenstaand punt, dient de **werfbegeleiding ook toegepast te worden in kader van een sloopbegeleiding. De maatregelen inzake de werfbegeleiding staan uitgewerkt bij 5.1.**

Een behoud in situ houdt geen vrijgave in. Het archeologisch potentieel is hier nog steeds hoog, maar het is enkel o.w.v. de impactbepaling van de toekomstige werken dat een onderzoek hier kostenbaat niet wenselijk is.

[2] CGP 4.0, 166: hoofdstuk 19, werfbegeleiding.

***Tabel 2.4: Samenvatting van geadviseerd behoud* in situ**			
Locatie	**Significante werkzaamheden**	**Omvang van dreiging**	**Advies**
Werken aan en binnen de woonhuizen	Renovatiewerken	Uitbraak bestaande vloer Opbouw nieuwe vloerfundering met vloerverwarming	Behoud *in situ* geldig vanaf de onderkant van bestaande vloerplaat.
Tuinzones, excl. onderstaande significante werkzaamheden	Algemene dreiging door rollend materieel en eventuele bewerking toplaag		Behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv
Kaatsspelplein ***Elk perceel***	Septische en/of regenwaterputten Riolering	Ca. 10 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 80 cm	Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
	Berging	9 – 18 m² 10-20 cm-mv	Behoud *in situ* vanaf 50 cm-mv.
Trommelstraat	Aanbouw	12 en 13 m² Tot 45 cm-mv	Behoud *in situ* vanaf 75 cm-mv
Nr. 8 en 6	Septische en regenwaterputten Riolering	Ca. 10 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 60 cm	Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
Elk perceel	Berging	9 – 18 m² 10-20 cm-mv	Opgraving tot 50 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 50 cm-mv.
	1 wadi	7,5 m² 30 cm-mv	Behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv.
Rodekoningstraat	Aanbouw	9 - 18 m² Tot 45 cm-mv	Behoud *in situ* vanaf 75 cm-mv
	Septische en regenwaterputten Riolering	Ca. 10 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 80 cm	Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
	Berging	9 – 18 m² 10-20 cm-mv	Behoud *in situ* vanaf 50 cm-mv.
Plotersgracht	Septische en regenwaterputten Riolering	Ca. 15 m² Min. 1 m-mv Aanlegdiepte 80 cm	Behoud *in situ* vanaf 130 cm-mv Behoud *in situ* vanaf 110 cm-mv
	1 wadi	Ca. 7 m² 30 cm-mv	Behoud *in situ* vanaf 30 cm-mv.

4.2 Onderzoekstechniek en -strategie van de werfbegeleiding

Indien het behoud *in situ* niet gehandhaafd kan worden, dient een werfbegeleiding uitgevoerd te worden van de werkzaamheden die dit behoud *in situ* overschrijden. "De werfbegeleiding tracht steeds zo maximaal mogelijk de technieken van een archeologische opgraving te benaderen."[3] Op basis van deze bepaling in de CGP 4.0 gelden tijdens de werfbegeleidingen dezelfde modaliteiten zoals verwoord in het programma van maatregelen voor een archeologische opgraving, onder hoofdstuk 3 in dit PVM. De onderzoeksvragen- en doelen, de onderzoeksmethodes- en strategie en alle bijhorende bepalingen van hoofdstuk 3 zijn ook van toepassing op de werfbegeleiding.

Er gebeurt een eerste begeleiding in de fase van de sloopwerkzaamheden. Het uitbreken van vloerplaten, funderingen, terrasverhardingen etc. dienen voorafgaand met de erkend archeoloog besproken te worden. Indien deze het noodzakelijk acht, vindt een 'actieve' begeleiding tijdens de werkzaamheden plaats. Er kan mits het communiceren van maatregelen ook geopteerd worden om een 'passieve' begeleiding toe te passen, waarbij de erkend archeoloog werfinspecties uitvoert op geregelde tijdstippen of tijdens/net na sloopwerkzaamheden. Het uitgangspunt is dat dit efficiënt, doch met de maximale vrijwaring en bescherming van het bodemarchief plaatsvindt. Goede afspraken tussen bouwheer, aannemer en erkend archeoloog zijn hierbij cruciaal.

Een tweede vorm van begeleiding is van kracht tijdens alle verdere werkzaamheden. Er kan niet op voorhand bepaald worden waar deze werfbegeleidingen dienen plaats te vinden aangezien het een techniek is die noodzakelijkerwijs wordt aangewend wanneer de bepalingen van het behoud *in situ* niet kunnen gerespecteerd worden. De toepassing van deze techniek heeft daarom ook een dynamisch karakter, wat van alle betrokken actoren de nodige flexibiliteit vergt.

Het archeologisch onderzoek krijgt prioriteit op de werkzaamheden. Het is bijgevolg ook de veldwerkleider of erkend archeoloog die zal bepalen tot op welke diepte ontgraven wordt. De ontgravingsdiepte overstijgt daarbij niet altijd de toekomstige verstoringsdiepte vermits er steeds een minimale buffer van 30 cm dient gerespecteerd te worden. Er dient evenwel rekening gehouden te worden met de planning van de werkzaamheden en een eventuele fasering hiervan. Het archeologisch onderzoek past zich hier op aan.

De dieptes van de verschillende archeologisch niveaus zijn niet bekend maar er kan vanuit gegaan worden dat het eerste archeologische relevante niveau zich al op zeer geringe diepte bevindt (10-20 cm-mv). De strategie waarmee de opgraving wordt uitgevoerd, zal ten alle tijden ervoor zorgen dat de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Er wordt hiervoor verwezen naar hoofdstuk 3 in dit programma van maatregelen.

Voor de start van het onderzoek wordt er een melding uitgevoerd door de erkend archeoloog. Aangezien het gaat om een opgraving bij vergunningsplichtige ingrepen moet de erkende archeoloog geen aparte toelating aanvragen voor de opgraving aangezien die al vervat zit in de (archeologie)nota waar akte van genomen wordt. De erkende archeoloog informeert het agentschap wel over de aanvang van de opgraving. Deze melding gebeurt volgens artikel 5.4.10 en 5.4.18 van het onroerend erfgoeddecreet en de bijhorende bepalingen.

[3] CGP 4.0, 167.

Afspraken tussen de diverse actoren

Voor aanvang en tijdens de uitvoering van de werfbegeleiding dient er een goede afstemming plaats te vinden tussen de diverse actoren. In dit geval gaat het om de erkend archeoloog en/of veldwerkleider, de aannemer en/of bouwheer, eventueel aangevuld met studiebureaus. De erkend archeoloog/veldwerkleider wordt betrokken bij de startvergadering en neemt deel aan de werfvergaderingen die volgens de agenda voor archeologisch van toepassing zijn. De erkend archeoloog/veldwerkleider wordt mee opgenomen in de vergaderverslagen, ook in de mailinglijst. Indien blijkt dat bepaalde methodes te schadelijk blijken voor het aanwezige bodemarchief of ze een begeleiding niet veilig of adequaat toelaten, dient in onderling overleg naar alternatieve werkmethodes gezocht te worden.

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verslag mag niet vertaald worden, behalve door of in opdracht van Terra Engineering & Consultancy nv.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 19 december 2025.

Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Auteur + Erkend archeoloog	Alexander Doucet	Signed by Doucet Alexander on 19-12-2025 13:17
Nagelezen en goedgekeurd door + Erkend archeoloog	Ward Decramer	Signed by Decramer Ward on 19-12-2025 12:44
Teamleader Sint-Truiden	Maarten Dingenen	Signed by Dingenen Maarten on 19-12-2025 13:04
Naam van de operationeel verantwoordelijke TEC nv	Stijn Minne	Signed by Minne Stijn on 19-12-2025 13:50
Naam van de persoon die TEC nv rechtsgeldig kan vertegenwoordigen tegenover derden	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	Signed by Van Vooren Kristof on 19-12-2025 12:49